

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010

Föredragande landstingsråd: Charlotte Broberg

Ärendebeskrivning

Uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att godkänna 2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2010.

Landstingsstyrelsens motivering

Som en del av genomförandet av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010, sker årliga uppföljningar av regionens utveckling. Uppföljningen syftar till att kontinuerligt bidra till effektivisering av det regionala utvecklingsarbetet i syfte att uppnå den antagna visionen att Stockholmsregionen ska vara den mest attraktiva storstadsregionen i Europa år 2030.

Som regionplaneorgan har Stockholms läns landsting en förstärkt roll i att identifiera och prioritera inriktningar och målsättningar för tillväxt- och utvecklingsarbetet i regionen som helhet och därtill driva utvecklingsarbetet vidare. Inriktningen fokuseras huvudsakligen på kärnfrågorna bostäder, transporter/infrastruktur, miljö och hållbar utveckling, samt utbildning och kompetensförsörjning.

I uppföljningsrapporten konstateras att utvecklingen i regionen i flera avseenden går i rätt riktning, såväl utifrån ställda målsättningar som ur ett europeiskt perspektiv.

Näringslivet i regionen utvecklas mot mer kunskapsintensiva verksamheter, det finns en stark entreprenörskultur, förvärvsfrekvensen är hög och arbetskraften är högutbildad. Tryggheten och tilliten har ökat, samtidigt som

mängden människor i behov av försörjningsstöd har minskat och ohälsotalen för befolkningen har sjunkit. Därtill har kollektivtrafikandelen för resor i de centrala delarna av regionen ökat.

Uppföljningen pekar på ett antal särskilda förbättringsområden där ansträngningar behövs från regionens olika aktörer. Det handlar bland annat om ungdomsarbetslösheten i länet, upprättandet av nya flygförbindelser till och från regionen och tillgängligheten till dessa samt forsknings- och utvecklingssatsningar.

För att klara regionens högst uppsatta miljö- och klimatmål måste utsläppen av växthusgaser minska i snabbare takt än idag. Även Energianvändning i länet måste minska i ännu högre takt. Utsläppen av kväveoxider och partiklar minskar, men överstiger fortfarande gränsvärdena på flera platser i regionen. I landstingsfullmäktiges budget för 2014 pekas dessa frågor ut som viktiga att arbeta vidare med och landstinget kommer att arbeta fram en färdplan för en fossilfri region 2050.

Bristen på bostäder i Stockholms län spelar en avgörande roll för länets utveckling framöver. Tillskottet av bostäder är idag för lågt i förhållande till befolkningsutvecklingen. Landstingets gällande prognoser om en befolkningsökning med närmare 530 000 nya invånare till år 2030 medför behov om uppemot 16 000 nya bostäder per år i länet.

Bostadsbyggandet sker på en marknad med många aktörer och med många olika drivkrafter och behovet av samverkan är tydligt. En rad initiativ har tagits för att påverka bostadsbyggandet på såväl kommunal, landstings- och statlig nivå, där landstingets bedömningar kring behovet av bostäder i länet utgör en viktig fortsatt utgångspunkt, likaså arbetet för fler studentbostäder.

Stockholms läns landsting står inför rekordstora infrastrukturinvesteringar under kommande år med bland annat en omfattande utbyggnad av och kapacitetshöjning inom kollektivtrafiken.

Tillsammans med övriga insatser inom ramen för RUFSS 2010 sker ett successivt och långtgående arbete för att uppnå ställda mål och bidra till regionens utveckling. Ytterligare kraftfulla satsningar inom detta område kommer att vara nödvändiga för att säkra regionens tillväxt framöver och för att klara regionens klimatmål.

Beslutsunderlag

1. Landstingsstyrelsens ojusterade protokollsutdrag den 19 november 2013 § 210, med S- och V-ledamöternas reservation, MP-ledamöternas reservation och V-ledamotens särskilda uttalande. Protokollet justeras den 2 december 2013.
2. Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 1 oktober 2013 till tillväxt- och regionplaneringsutskottet
3. 2013 års uppföljning av RUF 2010
4. Tillväxt- och regionplaneringsutskottets protokollsutdrag den 24 oktober 2013 § 51 med S-ledamöternas och tjänstgörande V-ersättarens reservation och tjänstgörande V-ersättarens särskilda uttalande
5. Miljö- och skärgårdsberedningens protokollsutdrag den 15 oktober 2013 § 36, med MP-ledamotens reservation

Datum för justering: 2013-12-02

Datum för anslag: 2013-12-03

§ 210

2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010

LS 1301-0094

Landstingsrådsberedningens skrivelse den 6 november 2013 med beslut från tillväxt- och regionplaneringsutskottet den 24 oktober och miljö- och skärgårdsberedningen den 15 oktober 2013 och landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 1 oktober 2013.

S-ledamöternas skrivelse den 14 november 2013 med förslag att landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta *att* godkänna 2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2010, *att* uppdra åt förvaltningen att skyndsamt återkomma till utskottet med förslag på aktiva åtgärder som kan bryta den negativa utvecklingen inom flera av de utpekade områdena men med särskilt fokus på den låga takten för bostadsbyggande samt kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna (bilaga).

MP-ledamöternas skrivelse den 14 november 2013 med förslag att landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta enligt MP-förslaget (bilaga).

V-ledamotens skrivelse den 14 november 2013 (bilaga).

V-ledamoten anmälde att han instämde i S-ledamöternas förslag.

Följande yrkanden framfördes

dels bifall till landstingsrådsberedningens förslag
dels bifall till S- och V-ledamöternas förslag
dels bifall till MP-ledamöternas förslag.

Ordföranden ställde propositioner om bifall till dessa yrkanden och fann att styrelsen antagit landstingsrådsberedningens förslag.

Landstingsstyrelsen beslutade således föreslå landstingsfullmäktige besluta

att godkänna 2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2010.

Reservationer mot landstingsstyrelsens beslut anfördes

dels av S- och V-ledamöterna till förmån för S- och V-förslaget
dels av MP-ledamöterna för MP-förslaget.

V-ledamoten lät som *särskilt uttalande* anteckna vad han anfört i sin skrivelse.

Vid protokollet
Anna-Britt Weiss

Exp till:
Landstingsfullmäktige

Landstingsstyrelsen, ärende 16

2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFSS 2010

Socialdemokraterna föreslår Landstingsstyrelsen besluta

- att* godkänna 2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen, RUFSS 2010, samt
- att* uppdraga åt förvaltningen att skyndsamt återkomma till utskottet med förslag på aktiva åtgärder som kan bryta den negativa utvecklingen inom flera av de utpekade områdena men med särskilt fokus på den låga takten för bostadsbyggande samt kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna.

Vår region har många styrkor. Uppföljningen visar att vi gör allt för lite för att vårda dessa. På sikt hotar det vår position som tillväxtmotor.

Transportsektorns utsläpp och energianvändning samt ungdomars inträde på arbetsmarknaden utvecklas inte som önskat och de regionala skillnaderna i upplevelse av trygghet och anknytning till arbetsmarknaden minskar inte. Mest oroande är den mycket låga byggtakten och det faktum att kollektivtrafikandelen av de motoriserade resorna inte ökar i önskvärd takt. Bristen på aktivt arbete för att lösa framtidens utmaningar gör att vi står dåligt rustade inför framtiden.

Den havererade bostadsmarknaden utgör ett hot för Stockholms jobbtillväxt. Handelskammaren har visat att unga funderar på att söka sig bort från vår region för att bostadsfrågan upplevs som ett sådant hinder. Bostadsbristen gör det dessutom svårare för företag att rekrytera och våra lärosäten får sämre möjligheter att attrahera de duktigaste studenterna och forskarna. Det är en ohållbar utveckling.

Frågan om utbyggd kollektivtrafik och fler bostäder hänger ihop. Genom högre grad av samplanering och krav på bostadsbyggande kan landstinget bidra till en positiv utveckling. Ändå händer inget. Det vilar ett tungt ansvar för detta på den styrande majoriteten.

Uppföljningen är så pass alarmerande att åtgärder genast behöver sättas in för att bryta den negativa utvecklingen. Förvaltningen besitter en hög kompetens och har med säkerhet flera förslag på åtgärder som med viss resursförstärkning skulle kunna genomföras i närtid.

**2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för
Stockholmsregionen, RUFSS 2010****Miljöpartiet föreslår landstingsstyrelsen föreslå
landstingsfullmäktige besluta**

*att godkänna 2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen
RUFSS 2010.*

*att uppdraga åt landstingsdirektören att återkomma med strategier för att
klara att vända trenden inom klimat och miljö, så att nationella klimat-
och miljömål kan nås*

*att uppdraga åt landstingsdirektören att återkomma med förslag åtgärder för
att nå målet att öka kollektivtrafikandelen i förhållande till de
motoriserade resorna*

*att uppdraga åt landstingsdirektören att återkomma med förslag åtgärder för
att sätta fart på den mycket låga takten i bostadsbyggandet.*

*att uppdraga åt landstingsdirektören att ta fram en fullständig och tidsatt
åtgärdsplan för infrastrukturen för kollektivtrafiken på vatten samt att ta
fram och föreslå villkor för att samfinansiera denna med berörda
kommuner och övriga intressenter/ägare.*

att peka ut Arenastaden - Solna station som en ny regional kärna

att i övrigt anföra

Stockholmsregionen växer med ca 35 000 personer varje år. Gällande
prognoser visar en befolkningsökning med ca 530 000 nya invånare år
2030. Det innebär stora utmaningar för landstinget och länets kommuner
att klara av byggande av bostäder, infrastruktur, och övrig service,
samtidigt som regionen växer på ett långsiktigt hållbart sätt. På sikt
riskerar situationen att bli svårhanterlig och 2013 års uppföljning visar att
alltför lite görs för att hantera den.

Det är allvarligt att utsläppen av växthusgaser och energianvändning inte
minskar i tillräckligt högt tempo. Idag är vi på samma nivå som vi var

2008 och det går att konstatera att mycket av den regionala planeringen går åt fel håll. Det är bra att kollektivtrafikandelen i centrala delen av regionen ökar. Men totalt sett för hela regionen minskar andelen resor som görs med kollektivtrafik. Alla resor kan och ska inte göras genom Stockholms centralstation. Det krävs en aktiv strategi för att minska sårbarheten i infrastrukturen genom att avlasta det centrala snittet, samt att utöka kollektivtrafikandelen för hela regionen. Satsningen på nya motorvägar som förbifart Stockholm kommer att förvärpa möjligheterna för kollektivtrafik att ta andelar från privatbilismen. Den kommer också att göra det oerhört mycket svårare för Stockholmsregionen att klara de uppsatta klimatmålen.

För att kunna nå klimatneutralitet måste regionen bli mer energieffektiv och fasa ut fossila bränslen. Vi har redan plockat de lågt hängande frukterna i form av fjärrvärme och tidigare byggd tunnelbana. Vi måste nu med kraft hantera de växthusutsläpp som transport och byggnadssektorn ger upphov till. Det befintliga bostadsbeståndet utgör 95% av alla bostäder och mycket mer insatser måste läggas på energieffektivisering av befintliga byggnader samtidigt som nybyggen självfallet i princip bara borde vara passivhusstandard. En satsning bör göras på att halvera regionens energianvändning till år 2030.

En kraftfull investering i ny kollektivtrafik och upprustning av befintlig dito är synnerligen väsentlig för att styra om människors transportanvändning. Målet är att fördubbla andelen resor som görs med kollektivtrafik till år 2020. Vägtrafiken och främst biltrafiken ger dessutom upphov till många negativa bieffekter som exempelvis avgaser och partiklar med överskridande av miljö kvalitetsnormen, exploatering av stora ytor och buller. Buller som försvårar hälsomässigt bra byggande av bostäder.

Att endast ett fåtal procent av matavfallet samlas in och 95 procent av hushållsavfallet går till förbränning är inte hedrande för regionen. Inte heller de bristfälliga satsningarna på egen förnybar energi. Landstinget borde ligga i framkant för att själv ta fram nya energilösningar, med solceller och solfångare, vindkraft samt att i all nybyggnation framstå som ett gott och kreativt exempel.

RUFS hävdar att Stockholmsregionen har visat att det inte behöver finnas några motsättningar mellan högre tillväxt, förädlingsgrad och negativ klimatpåverkan. Samtidigt visar data från Naturvårdsverket och Stockholm Environment Institute att de utsläpp som Stockholmsregionen importerar utanför länets och landets gränser är mellan 10-16 ton/person och år, istället för de 4,3 ton som presenteras av landstingets avdelning för Tillväxt, Miljö och Regionplanering (TMR).

En annan mycket oroande faktor är den låga takten i bostadsbyggandet vilket utgör ett hot mot Stockholms framtida utveckling till att bli den mest

attraktiva storstadsregionen i Europa år 2030. För att kunna öppna bostadsmöjligheter för mindre välbeställda grupper i samhället måste byggandet av hyresrätter komma igång. Med de stora omvandlingar som skett från hyresrätt till bostadsrätt får framförallt ungdomar och studenter allt svårare att etablera sig på bostadsmarknaden. Det är på tiden att alla aktörer hjälps åt för att gemensamt lösa problemet.

Vidare är det viktigt att de gröna kilarna får ett varaktigt skydd. Idag är 18 procent skyddad mark vilket innebär att hela 82 procent ännu är oskyddade och kan komma att utsättas för exploatering. Man kan på diagrammen också utläsa att kilar där planeringen och expansion av infrastruktur och bostadsbyggande är som starkast bland annat Ekerökilen, Nacka-Värmdö-kilen och Järvakilen har lägst andel skyddade områden, vilket givetvis är oroande. Miljöpartiet avvisar tanken på att en ny regional kärna ska etableras på Ekerö/Tappström för att öka den ekonomiska effektiviteten av investeringen Förbifart Stockholm, samt att effektivare nyttja den tunnelupp-/nedgång, som planeras vid Ekerö/Tappström, i samband med Förbifart Stockholm. Vi vill istället att området kring Arenastaden och Solna station pekas ut som en ny regional kärna då detta område dels redan nu har en kraftig expansion av bostäder och näringsverksamhet men även inom ett antal år kommer att ha väsentligt förbättrade kommunikationsmöjligheter i form av ny kollektivtrafik.

Att det nu i huvudsak sker förtätning och expansion av den centrala regionkärnan innebär ett starkt exploateringstryck på den tätortsnära naturen i denna del. Naturområden i Stockholms närförorter och till och med innerstadsparker exploateras nu i ökande omfattning. Det är mycket viktigt att utveckling sker även i de andra regionala kärnorna för att skapa en långsiktigt hållbar region. Ett förslag kan vara att balansera de stora satsningarna i norra delen av staden - NKS, Hagastaden, Arenastaden - med en nyliknande satsning på en regional kärna i söder, till exempel Flemingsberg.

I RUFs är landstingets nuvarande inriktning för kollektivtrafik i skärgården att satsa på en s.k. bastrafik som ska vara tydlig och göra det möjligt med dagliga arbets- och skolresor samt resor till och från kommuncentra under vardagar året runt. Men infrastrukturen idag bäddar inte för att flera ska vilja använda kollektivtrafikresor på vatten. Infrastrukturen på land måste stödja kollektivtrafiken i sin helhet. Istället saknas idag parkeringsplatser på replipunkter, och standarden på vändplaner och tilläggsplatser varierar mycket. Landstinget behöver kunna ha ett ansvar för replipunkternas standard, liksom ha ett finansieringsansvar för infrastrukturen.

2013 års uppföljning av den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2010

Årets uppföljning av RUFS 2010 konstaterar att läget i regionen är relativt bra och att utvecklingen går i rätt riktning inom flera områden. Men uppföljningen lyfter också fram ett antal områden med negativ utveckling som oroar.

Transportsektorns ökade utsläpp av växthusgaser är ett sådant område, likaså avsaknaden av insatser för att öka kollektivtrafikens andel av resandet. Här framhåller uppföljningen trängselskatten, vilken har visat sig vara ett effektivt verktyg som ökat det kollektiva resandet. För att vidareutvecklas behöver trängselskatten bl.a. differentieras för tider och platser där trängseln är som störst. Överskottet från trängselskatten ska tillfalla regionen och, i enlighet med resultatet från folkomröstningen 2006, gå till utbyggnad av kollektivtrafik. Inte låsas till finansiering av motorvägen Förbifart Stockholm i 40 år framöver.

Vidare behövs insatser för att öka attraktiviteten i kollektivtrafiken. Enhetstaxa bör införas och det komplicerade och orättvisa zonsystemet avskaffas. För att kollektivtrafiken ska vara välkomnande behöver de höga glasdörrspärrarna ersättas med öppna spärrlinjer, samordningen förbättras för smidigare byten mellan trafikslag och alla fordon ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning.